

דף מידע למפקד – חידוד הנחיות אודות גישה לאדמות חקלאיות וסגירת שטחים

זכות הגישה לאדמות פרטיות

- כוחות צה"ל ומשטרת ישראל הפועלים ביהודה ושומרון מגנים על ביטחונה של מדינת ישראל ושל האוכלוסייה הישראלית. בד בבד, על גופי הביטחון חלה חובה ואחריות, לשמור על זכויותיהם, שלומם וכבודם של התושבים הפלסטינים המתגוררים במרחב.
- אחת הזכויות היסודיות היא זכות הגישה של אדם לאדמתו. צה"ל מחויב לפעול, ככל הניתן, על מנת שחקלאים ורועים פלסטינים יוכלו להגיע לאדמות בבעלותם ושמעובדות על ידם בבטחה, במשך כל ימות השנה. זאת למעט מקרים בהם בשל טעמי ביטחון מוטל על המקום צו סגירה צבאי על ידי הגורם המוסמך.
- העיקרון המנחה הוא שיש לאפשר גישה כאמור, לרבות לכל אדם המגיע מטעמו (ישראלי או פלסטיני), להגן עליהם מפני תוקפנות ולפעול נגד גורמים עבריינים המבקשים למנוע זאת.

הבטחת זכות הגישה לאדמות פרטיות שאינן סגורות בצו

- אין למנוע גישה של תושבים לאדמותיהם, לכל פעולה שהיא – חקלאית או אחרת, אלא אם המקום סגור בצו סגירה צבאי חתום המצוי בידיכם (פיזית או דיגיטאלית).
- אין לחייב תיאום כניסה לשטח, אלא אם השטח נסגר בצו. ומשכך - אין להרחיק חקלאים מהשטח בשל היעדר תיאום מראש מצידם, מקום בו אין חובת תיאום.
- בעת חיכוך אלים בין ישראלים לפלסטינים, על הרשויות לפעול נגד הגורם התוקפן, ובמידת הצורך גם להגן על הגורם המותקף.
- בכל מקרה, אין להרחיק את בעלי הזכויות בקרקע כדי להגן עליהם, ויש לשאוף לאפשר להם להמשיך לשהות בקרקע, אלא אם הם הגורם התוקפן.
- הגורם שקובע אם קרקע מסוימת היא קרקע פרטית לעניין עיבודה הוא המת"ק (מפקדת התיאום והקישור) הגזרתי. במקרים בהם קיימת אי-ודאות לעניין מעמד הקרקע כאדמה פרטית, יש לערוך בירור מהיר מול המת"ק.

סגירת שטחים באזורים הסמוכים להתיישבות ישראלית

- כניסת פלסטינים ליישוב ישראלי – אסורה והם מהווים שטח צבאי סגור לעניינם (אלא מי שהותרה לו כניסתו).
- במקרים בהם קיים סיכון ביטחוני ממשי מעצם הקרבה של חקלאים פלסטינים אל יישוב ישראלי, הוכרזו שטחים מסוימים כשטחים סגורים שהכניסה אליהם מחויבת בתיאום.
- בשטחים אלה, יש לאפשר לחקלאים להיכנס לאדמותיהם לצרכי רעייה ועבודות חלקאיות, לאחר תיאום מוקדם עם המת"ק.

סגירת שטחים בעת חיכוך

- בעת חיכוך אלים בין ישראלים לפלסטינים, על הרשויות לפעול נגד הגורם התוקפן, ובמידת הצורך גם להגן על הגורם המותקף. בכל מקרה, **אין להרחיק את בעלי הזכויות בקרקע כדי להגן עליהם**, ויש לשאוף לאפשר להם להמשיך לשהות בקרקע.
- בסמכות מפקד החטיבה להורות על סגירת שטח במקרים בהם קיים **מידע קונקרטי** בדבר סיכון מסוים לביטחון וחיי אדם **שצפוי להתממש**. סגירת השטח תהא **לזמן קצר ככל הניתן** אחריה יש לשוב ולאפשר לבעלי הקרקע להיכנס לשטח.
- יש להדגיש כי **זכותם** של התושבים הפלסטינים להגיע לאדמותיהם **בליווי ישראלים**, כדוגמת חברי ארגוני סיוע וזכויות אדם שונים. עצם ההגעה בליווי פעילים אינה יכולה להיחשב כפרובוקציה, או כעילה לסגירת שטח.

אבטחה ואכיפה

- בעת אכיפת צו הסגירה יש להציג העתק הצו לתושב המורחק ולבקש ממנו לעזוב את השטח.
- אם התושב מסרב להתפנות, לאחר הצגת צו כתוב, ניתן להפעיל כוח סביר לצורך הרחקתו או עיכובו משטח הצו. אין לעשות שימוש בכלים טכנולוגיים כמו רחפנים להרחקת צאן. יובהר כי אין מקום לעכב את התושב אלא לצורך המשך מיצוי הליכי חקירה על ידי משטרת ישראל.
- **בכל מקרה, אין לתפוס או להחרים רכוש פרטי בשל הפרת צו שטח סגור או לצורך אכיפתו.**

אכיפת החוק על ישראלים

- ככלל אכיפת החוק ביחס לישראלים תעשה על ידי משטרת ישראל.
- כאשר חייל צה"ל עד לביצוע עבירה מצד ישראלי, עליו לנקוט פעולות מיידידות לטיפול במבצעי העבירה, לרבות עיכוב החשוד והעברתו לידי משטרת ישראל.
- כאשר כוח צבאי נוכח באירוע להפרת חוק, בו היו מעורבים אזרחים ישראלים, אשר הסתיים ללא נוכחות משטרתית, חובה על הכוח לדווח על האירוע למשטרה.
- על החיילים לסייע לכוחות המשטרה ומג"ב, ככל שביכולתם, לפי הנחיותיהם, לשם מניעת המשך הפרות החוק ולשמירה על זירת העבירה.
- חייל אינו רשאי לעמוד מנגד במקרים אלו, וחובה עליו להתערב, למנוע את העבירה ולהבטיח את הטיפול בעבריו.